

Politik Bilim

‘Fabrika’ talebinden ‘üniversite’ talebine...

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>

14 Mayıs 1950 Genel Seçimleri’nde yılların siyasî iktidarını oylarıyla değiştirebildiğini gören halkımız, bu gücüne güvenerek, yeni hükûmetten talep ettiklerini de bir bir sıralamaya başlamıştı. Hemen her kentten, hattâ köylerden Ankara’ya gönderilen heyetler mârifetiyle iletilen; ya da Cumhurbaşkanı ve Başbakan’ın yurt gezileri sırasında dile getirilen bu taleplerin en dikkate değer olanı, herkesin **kendi iline / ilçesine fabrika** kurulmasını istemesiydi.

O dönemde bir ilde bir fabrikanın kurulması o il için büyük bir olaydı; binlerce kişi için iş bulma, aş bulma umuduydu. Siyasî iktidar bu talebe duyarsız kalamazdı; ama bu talep nasıl karşılanacaktı? İktidardaki Demokrat Parti liberal ekonomi yanlısıydı; devletçiliğe şiddetle karşıydı ve bu karşıtlığını siyasî arenada açıkça ortaya koyarak iktidara gelmişti. Ne var ki halkın bu haklı talebini karşılamaya, dolayısıyla da iktidarını pekiştirmeye yarayacak, elindeki tek çözüm devletin fabrika kurmasıydı. Kamu iktisadî teşebbüslerinin (KİT’ler) 1950-60 döneminde paradoksal biçimde olağanüstü gelişme göstermesi Demokrat Parti’nin bu çaresizliğine dayanır. Gerçekten de o dönemde pek çok yeni KİT ve KİT’ler eliyle pek çok fabrika kuruldu.

Tabîî, elden geldiğince, fabrikaların özel kişilerin ortaklığıyla kurdurulmasına çalışılıyordu ve böylece, KİT’lerin o çok bilinen **iştirakleri** ortaya çıktı. %49-%51 formülüyle, çoğunluk hissesi özel sektöre bırakılmış bile olsa, bu iştiraklerde fabrikanın kurulması, işletmeye alınması ve çoğu zaman yönetim sorumluluğu ilgili KİT’çe üstlenilmekteydi. O süreçte, ‘liberal ekonomiye’ iman etmişken devleti tam yol iktisadî faaliyetin içine sokmak zorunda kalan ve bunu bir türlü içlerine sindiremeyenlerin yol açtıkları kayıpların, plânsızlığın burada üzerinde duracak değilim. Vurgulamak istediğim nokta, o dönemde halktan yükselen fabrika talepleridir ve siyasî iktidarın, kendi meşrebince de olsa, bu talepleri karşılama konusunda harcadığı ciddi çabadır. Bu yöndeki talepler 1960’lı ve 70’li yıllarda da sürmüştür ve bu kez talebin, olabildiği kadarıyla, “plânlı kalkınma” modeli içinde karşılanmasına çalışılmıştır. Ama kafalarda hep liberal ekonomiden sapmama ve özel sektörü güçlendirme zorunluluğu çakılı olduğu için iki arada bir derede kalınarak...

Sözü, son yıllarda tanık olduğumuz, **her ilde bir üniversite kurulması** talebine getireceğim. Aslında bu talep de halktan yükseliyor. Ne oldu da fabrika kurulması talebi yerini üniversite kurulması talebine bıraktı? Halkımıza bu bilim aşkı nereden geldi? Yoksa, yeterince fabrika kuruldu ve halkımız iş gücü sahibi oldu da artık iş sâdece çocuklarına üniversite tahsili yaptırmaya ve böylece onların daha iyi işler bulmalarını sağlamaya mı kaldı? Sakın bu, yeni kurulan bir üniversitenin o ilin insanları için, iş kapısı aş kapısı anlamına gelmesinden kaynaklanmasın?

Galiba halkımız her şeyden önce, üniversitenin, doğrudan yarattığı istihdam bir yana, çok sayıdaki öğrenci ve öğretim üyesiyle, tıpkı çok büyük bir fabrika gibi, il ekonomisinin bütün sektörlerine büyük bir canlanma getirdiğinin farkında. Herkesin bu nedenle, kendi ilinde de bir üniversite kurulmasını istemesini hiç kötü karşılamıyorum; tam aksine, bu talebin bilim ve teknolojinin ışığının bütün ülkeye yayılmasında sıçrama tahtası görevi görecektir; bulunduğu ilin ekonomik, toplumsal, özellikle de kültürel gelişmesinde kilit rol oynayacak üniversitelerin yaygınlaştırılması için çok iyi bir fırsat yarattığını düşünüyorum.

Yeter ki, amaç bu olsun; bu talep bilim dışı inanç sistemlerinin bölgesel üslerini kurmak için kötüye kullanılmasın ve bir de, yeni üniversitelerin kurulması, ülkemizde üreten bir ekonomi inşa etmeye yönelik bir makro plâna bağlı olmadığı sürece, bunun, bir çığı gibi büyüyen beyaz yakalılardaki işsizliğı daha da artıracığı gözden kaçırılmasın.

CBT. 08 Haziran 2007